

Zaťaženosť kolíznych opatrovníkov súdnyimi konaniami vo vybraných súdnych agendách

Verzia 6.0 | apríl 2022

Dominik Pindes, František Baghy

ANALYTICKÉ CENTRUM
MINISTERSTVA SPRAVODLIVOSTI SR

Na jedného kolízneho opatrovníka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (Úrad PSVaR) pripadalo v priemere 0,12 (v roku 2019), respektíve 0,10 (v roku 2020) pojednávania¹ na súde na pracovný deň, teda približne dve pojednávania za mesiac. Jeden kolízny opatrovník Úradu PSVaR mal v priemere na starosti 87,08 detí v roku 2019, respektíve 75,53 detí v roku 2020. Pri regionálnom porovnaní boli z hľadiska nápadu a počtu detí najzaťaženejší kolízni opatrovníci v Bratislavskom kraji.

Komentár vznikol v reakcii na rozporové konania k súdnej mape. Reorganizácia súdnej mapy vyvolala otázky dostupnosti súdov pre kolíznych opatrovníkov Úradov PSVaR príslušných na konanie pred dotknutými súdmi.

Maloleté deti majú spôsobilosť len na také právne úkony, ktoré sú svojou povahou primerané ich rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku (ust. § 9 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka). Nie sú oprávnené ani spôsobilé vystupovať v konaní pred súdom samostatne a vyžaduje sa, aby boli zastúpené zástupcom. Naša právna úprava rozlišuje dva druhy zastúpenia maloletého, zákonného zástupcu, ktorým je rodič maloletého dieťaťa a kolízneho opatrovníka ustanoveného podľa § 31 zákona č. 35/2005 o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej iba ZoR). Za kolízneho opatrovníka sa ustanovuje spravidla príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately). V zmysle § 31 ods. 2 ZoR je kolízny opatrovník ustanovovaný maloletému na jeho zastupovanie v súdnom konaní v prípade, ak žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom. Jedná sa o konania, v ktorých sú účastníkmi rodičia aj ich maloleté deti, v ktorých rodičia nemôžu svoje deti z vyššie uvedených dôvodov zastupovať (napr. konanie, kde sa upravuje výkon rodičovských práv a povinností, konanie o zverení dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti, konanie o osvojení a osvojiteľnosti, o nariadení ústavnej starostlivosti, dedičské konanie, konanie o určenie otcovstva, zapretie otcovstva a pod.).

Možno zhrnúť, že úlohou kolízneho opatrovníka je chrániť práva a právom chránené záujmy maloletého dieťaťa v súdnom konaní a konať v jeho najlepšom záujme. Kolízny opatrovník podľa miestnej príslušnosti maloletého je ustanovený súdom, a to uznesením, proti ktorému je prípustné odvolanie v lehote 15 dní. Kolízny opatrovník má v konaní pred súdom

¹ Pojednávania pre účely tohto komentára, ktorými sa v zmysle § 2 ods. 4 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov rozumie hlavné pojednávanie, predbežné prejednanie sporu, pojednávanie, verejné zasadnutie, neverejné zasadnutie ako aj verejné vyhlásenie rozsudku.

postavenie účastníka konania, ktoré ho oprávňuje k tomu, aby sa v priebehu konania zúčastňoval na pojednávaniach súdu. Analytické centrum (AC) Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky spracovalo údaje súdnej štatistiky o pôsobení kolízneho opatrovníka v súdnych konaniach v SR prostredníctvom Aplikácie pre zber údajov (AZU) v rokoch 2019 a 2020. Doplnilo ich o detailné štatistické údaje, ktoré poskytlo Ústredie PSVaR za rovnaké obdobie. K použitým dátam pripravilo tabuľkové prehľady s interpretačným komentárom. Výsledkom je dátový komentár s prehľadom zaťaženia kolíznych opatrovníkov pojednávania v súdnych konaniach a tiež počtom detí, ktoré boli v danom období zastupované Úradom PSVaR. Komentár nie je všeobecným hodnotením zaťaženia zamestnancov Úradov PSVaR, zameriava sa špecificky na účasť vybraných zamestnancov na pojednávaniach vo veciach vedených v súdnom registri P², kde pôsobia vo funkcii kolízneho opatrovníka maloletého dieťaťa. Popri účasti na súdnych pojednávaniach pozostáva výkon funkcie kolízneho opatrovníka Úradu PSVaR aj z množstva iných úkonov, ako napr. zisťovanie rodinných pomerov, bytových a sociálnych pomerov dieťaťa, získavanie informácie o spôsobilosti obidvoch rodičov osobne vychovávať, úkony súvisiace so zabezpečením náhradnej starostlivosti pre dieťa a pod. Zaťaženosť týmito úkonmi nebola predmetom analýzy. Počet všetkých evidovaných úkonov kolíznych opatrovníkov Úradu PSVaR sú zachytené v Tabuľke č. 2 pre rok 2019 a Tabuľke č. 5 pre rok 2020.

Kľúčovým kritériom z hľadiska času bol dátum napadnutia veci v súdnom konaní, kde bol Úrad PSVaR ustanovený za kolízneho opatrovníka maloletého, konkrétne roky 2019 a 2020. Dáta sú hodnotené na úrovni samosprávnych krajov, ktoré korešpondujú s administratívnym rozdelením súdnych obvodov podľa krajských súdov. Dôvodom kombinácie administratívnych a súdnych obvodov bola rôzna štruktúra dát medzi počtom kolíznych opatrovníkov na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny a ich územnej príslušnosti k súdu v rámci obvodu krajského súdu.

Zamestnanci, ktorí na základe organizačnej štruktúry Úradu PSVaR môžu byť ustanovení do pozície kolízneho opatrovníka, pôsobia na Úseku sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately pre deti. Ústredie PSVaR ako subjekt poskytujúci dáta upresnil, že úsek sa môže vnútorne deliť na zamestnancov venujúcich sa sociálnoprávnej ochrane detí a zamestnancov pracujúcich na sociálnej kuratele. Ďalej pre interpretáciu objasnili, že ťažiskom práce zamestnanca sociálnej kurately pre deti nie je pôsobenie v pozícii kolízneho opatrovníka, ale v prípade potreby môže byť takto ustanovený. Nebolo možné diferencovať

² Bližšie pozri Prílohu č. 1 k vyhláške Ministerstva spravodlivosti SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov

prípady podľa toho, ktorej odbornej oblasti sa sociálny pracovník venuje, prepočty preto zahŕňajú sumár počtu zamestnancov oboch druhov funkčného zaradenia sociálneho pracovníka. Disponovali sme údajmi o personálnom stave zamestnancov úseku sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately ku koncu kalendárneho roka, a tie sme použili na hodnotenie (pozri Tabuľka č. 1 a Tabuľka č. 4).

Tabuľka č. 1 – Počet zamestnancov Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny na úseku sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately k 31.12.2019

Kraj	Sociálna kuratela pre deti	Sociálnoprávna ochrana	Stav zamestnancov k 31.12.2019
BB	18	87	105
BA	9	67	76
KE	20	102	122
NR	14	80	94
PO	7	96	103
TN	8	74	82
TT	6	60	66
ZA	10	80	90
Spolu	92	646	738

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Okresné sudy poskytli AC dáta o 59 857 súdnych konaniach, v ktorých sa uskutočnilo 52 547 pojednávaní. Nejde o celkový objem súdnych konaní v opatrovníckej agende, ale o počet konaní vedených v súdnom registri P, kde ako účastník mohol vystupovať kolízny opatrovník ÚPSVaR. Z celkového nápadu v súdnom registri P sme vybrali konania, kde bol súdom ustanovený ÚPSVaR ako kolízny opatrovník maloletého a tieto sme ďalej analyzovali. Objem P agendy je preto prirodzene väčší ako analyzovaná množina, ale menší ako napríklad množina všetkých „opatrovníckych“ súdnych registrov, ktorá za roky 2019 a 2020 obsahovala 95 867 vecí. Množina vecí obsahuje konania, v ktorých súd ustanovuje kolízneho opatrovníka obligatórne, konkrétne ide o konania podľa § 31 ods. 2 a nasl., § 96 ods. 1 a tiež § 60 ods. 1 ZoR.

Faktorom ovplyvňujúcim sledované obdobie môže byť aj pandémie ochorenia SARS-CoV-2. V SR začala približne v 03/2020 prvý prípadom infikovanej osoby a zavedením protipandemických opatrení v krátkom časovom slede - rok 2019 tak nie je dotknutý. AC v roku 2021 vykonalo analýzu vplyvu pandémie na fungovanie súdnej sústavy v SR, kde sa okrem iného špecificky zameralo na pojednávania a tiež na rozvodovú agendu. Veľkú časť prípadov, v ktorých vystupuje Úrad PSVaR ako kolízny opatrovník maloletého dieťaťa tvoria rozvody manželov s maloletými deťmi. Komentár poukázal na medziročný pokles nezrušených pojednávaní vo všetkých hlavných súdnych agendách. Konkrétne v rodinnej agende klesol počet nezrušených pojednávaní spomedzi hlavných agend najmenej, pretože sudy

pojednávani 86% počtu nezrušených pojednávani v roku 2019³. Čo sa týka vybavenosti (nie pojednávani) súdnych konaní o rozvod manželstva v roku 2020, súdy dosiahli viac ako 88% vybavenosti z roku 2019⁴.

Tabuľka č. 2 je prehľadom relevantných údajov, ktoré sme používali pri výpočtoch zaťažnosti kolíznych opatrovníkov ÚPSVaR súdnymi pojednávami. Nápad v registri P obsahuje všetky podania, ktoré boli súdom zaradené do súdneho registra P. Zahŕňa aj veci, ktoré boli súdom odmietnuté, resp. u ktorých nedošlo k meritórnemu rozhodnutiu. Množina „Počet pojednávani“ je tvorená pojednávami s účasťou kolízneho opatrovníka ÚPSVaR v súdnych konaniach, kde bol ustanovený za kolízneho opatrovníka maloletého. Nejde o celkový počet pojednávani v týchto súdnych konaniach. Z hľadiska definičnej logiky používanej v rámci súdnej štatistiky uvádzame, že v tomto prípade musí ísť o uskutočnené pojednávania.

Dôležitým faktom pre interpretáciu údajov je, že počet ustanovení podľa § 31 ZoR nekorešponduje s počtom súdnych konaní, ale s počtom detí, pri ktorých bol Úrad PSVaR ustanovený za kolízneho opatrovníka. O dvoch maloletých deťoch môže súd rozhodovať v jednom súdnom konaní. Zároveň nemožno spájať pojednávania s počtom úkonov, pretože tieto mohli byť vykonané v súdnom konaní, kde sa nepojednávalo resp. zatiaľ nepojednávalo. Rovnaký vzťah je aj medzi počtom ustanovení a pojednávami. Počty pojednávani za kalendárny rok nie sú iba pojednávania z množiny prípadov, v ktorých bol Úrad PSVaR ustanovený v tomto roku, môže ísť o tzv. prenesené veci medzi rokmi. Ide o konania, v ktorých rok nápadu nie je totožný z rokom rozhodnutia resp. vybavenia veci.

Počet úkonov je súčtom všetkých právnych úkonov kolízneho opatrovníka vykonaných v pridelenom súdnom konaní. Podotýkame, že jedným úkonom v súdnom konaní môže Úrad PSVaR fakticky konať voči viacerým deťom, ktoré sú jeho účastníkmi. Vtedy sa počet úkonov zapíše vo vzťahu ku každému maloletému dieťaťu samostatne, hoci ide o „jednočinný“ úkon zapísaný ako dva samostatné (dve maloleté deti). Typickým príkladom je obhliadka domácnosti pri rozvode manželstva s maloletými deťmi.

³ Bližšie pozri analytický komentár s názvom „Rok bez pojednávani“. 2021. Analytické centrum. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, hypertextový odkaz: https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2021/analyzy_komentare/20210208_COVID_REPORT_Pojednavania_FINAL_1.pdf

⁴ Bližšie pozri analytický komentár s názvom „Ovplyvnil COVID-19 rozvodovosť?“. 2021. Analytické centrum. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, hypertextový odkaz: https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2021/analyzy_komentare/20210420_COVID_19_Rozvody_Komentar.pdf

Tabuľka č. 2 – Prehľad základných štatistík za rok 2019

Kraj	Nápad v registri P (MS SR V 10-12)	Počet pojednávaní	Počet úkonov kolízneho opatrovníka ÚPSVaR v súdnom konaní	Úrad ustanovený za kolízneho opatrovníka (§ 31 ZoR)
BB	4 096	2 628	3 569	8 006
BA	4 289	2 610	4 036	8 011
KE	4 917	3 097	4 529	11 980
NR	3 387	2 963	4 424	8 714
PO	4 258	2 998	4 923	8 986
TN	3 252	2 355	3 478	6 120
TT	3 643	2 316	3 505	5 407
ZA	3 297	2 282	3 120	7 224
Spolu za SR	31 139	21 249	31 584	64 448

Zdroj: Analytické centrum MS SR a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Tabuľka č. 3 vyjadruje zaťaženosť kolíznych opatrovníkov Úrad PSVaR súdnymi konaniami (uskutočnenými súdnymi pojednávania). Z výpočtov vyplýva, že na jedného zamestnanca pripadá v priemere 0,12 pojednávania na pracovný deň v roku 2019. To znamená, že na jedného kolízneho opatrovníka Úrad PSVaR neprichádza ani jedno celé pojednávanie na pracovný týždeň ($0,12 \cdot 5 = 0,6$). Počet 250 pracovných dní, ktorý do výpočtu vstupoval, nie je skrátený o čerpanie dovoleniek, lekárov a prípadnej práceneschopnosti počas kalendárneho roka, preto sme zaťaženosť prepočítali aj na jeden týždeň (52 týždňov v roku), kde vyšla hodnota aritmetického priemeru na 0,56 (v roku 2020 = 0,47) pojednávania týždenne na zamestnanca ÚPSVaR. Na porovnanie, v tabuľke č. 6, ktorá obsahuje rovnaké výpočty pre rok 2020, klesol priemer na úroveň 0,10 pojednávania na deň na jedného zamestnanca ÚPSVaR.

Realizoval sa tiež výpočet priemerného ročného počtu detí, v ktorých bol ÚPSVaR ustanovený za kolízneho opatrovníka. Celoslovenský priemer vyšiel v roku 2019 na 87,08 detí na jedného zamestnanca ÚPSVaR. Tu je však potrebné upozorniť na skutočnosť, že vo viacerých prípadoch bolo ustanovenie vydané v rámci jedného súdneho konania, teda voči deťom, ktoré sú napríklad súrodencami. Úkony, ktoré ÚPSVaR urobil voči takýmto deťom sú počítané na každé dieťa samostatne, hoci sú vykonávané v jednom súdnom konaní. V roku 2020 klesol priemer na úroveň 75,53 detí na jedného zamestnanca ÚPSVaR.

Tabuľka č. 3 – Prehľad zaťaženia kolízneho opatrovníka ÚPSVaR pojednávaniami v súdnom registri P za rok 2019

Kraj	Nápad v P registri / počet zamestnancov	Počet pojednávanií/počet zamestnancov ÚPSVaR/počet pracovných dní (250)	Počet pojednávanií/počet zamestnancov ÚPSVaR/počet týždňov v roku	Úrad ustanovený za kolízneho opatrovníka podľa § 31 ZoR (počet detí)/počet zamestnancov ÚPSVaR
BB	39,01	0,10	0,48	76,25
BA	56,43	0,14	0,66	105,41
KE	40,30	0,10	0,49	98,20
NR	36,03	0,13	0,61	92,70
PO	41,34	0,12	0,56	87,24
TN	39,66	0,11	0,55	74,63
TT	55,20	0,14	0,67	81,92
ZA	36,63	0,10	0,49	80,27
Priemer za SR	43,08	0,12	0,56	87,08

Spracované: Analytické centrum MS SR

Tabuľka č. 4 – Počet zamestnancov Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny na úseku sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately k 31.12.2020

Kraj	Sociálna kuratela pre deti	Sociálnoprávna ochrana	Stav zamestnancov k ku koncu roka
BB	12	89	101
BA	9	72	81
KE	22	105	127
NR	14	85	99
PO	24	99	123
TN	10	74	84
TT	8	66	74
ZA	10	86	96
Spolu za SR	109	676	785

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Pri nápade v P agende, ale aj v počte pojednávanií, či ustanovení ÚPSVaR podľa § 31 ZoR je vidieť medziročne pokles. Nemožno z toho vyvodiť trend poklesu objemu vecí v rodinnoprávnej agende, bolo by potrebné porovnať dlhšie časové obdobie. Uvádzame to z toho dôvodu, že v praxi sa často chybne interpretuje medziročný vývoj agendy, hoci je to nedostatočne dlhý časový úsek na potvrdzovanie. Navyše, budúci vývoj zaťaženia z minulých dát komplikujú bezprecedentné okolnosti v podobe pandémie SARS-CoV-2 a vojny na Ukrajine.

Zaujímavosťou je, že napriek poklesu agendy sa počet kolíznych opatrovníkov ÚPSVaR v roku 2020 zvýšil o 47 zamestnancov. Poklesom agendy sa má na mysli konkrétne celoslovenský pokles nápadu v súdnom registri P a na to nadväzujúci pokles počtu ustanovení UPSVR do pozície opatrovníka maloletých detí v súdnom konaní (porovnaj Tabuľka č. 2 s Tabuľka č. 5). V roku 2019 bol ÚPSVaR ustanovený za opatrovníka 64 448 maloletým deťom v súdnom konaní, kým v roku 2020 to bolo o 5 319 detí menej, presne 59 129 ustanovení do pozície kolízneho opatrovníka.

Tabuľka č. 5 - Prehľad základných štatistík za rok 2020

Kraj	Nápad v registri P (MS SR V 10-12)	Počet pojednávaní	Počet úkonov kolízneho opatrovníka ÚPSVaR v súdnom konaní	Úrad ustanovený za kolízneho opatrovníka (§ 31 ZoR)
BB	3 881	2 382	3 147	7 571
BA	4 045	2 147	3 052	8 307
KE	4 345	2 816	4 017	10 656
NR	3 148	2 576	3 709	8 063
PO	3 894	2 709	4 322	8 175
TN	2 989	2 212	3 098	5 129
TT	3 295	2 072	3 034	5 459
ZA	3 121	1 882	2 468	5 769
Spolu za SR	28 718	18 796	26 847	59 129

Zdroj: Analytické centrum MS SR a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Pri porovnávaní regiónov sme dospeli k záveru, že v priebehu rokov 2019 a 2020 bol z hľadiska nápadu a počtu detí najzaťaženejším zamestnanec v Bratislavskom kraji. Kým v roku 2019 sa Bratislavskému kraju nápadom blížil Trenčiansky kraj, v roku 2020 je rozdiel výraznejší, konkrétne 5,41 veci na zamestnanca. Celkový počet detí, o ktorých právach a právom chránených záujmoch sa rozhodovalo, je v oboch rokoch najvyšší v Košickom kraji, ide o 11 980 v roku 2019 a 10 656 v roku 2020. Zaťaženosť Košického kraja je však nižšia, čo je dôsledkom vyššieho počtu zamestnancov pobočiek ÚPSVaR (porovnaj v Tabuľke č. 1 a Tabuľke č. 4).

Tabuľka č. 6 – Prehľad zaťaženia kolízneho opatrovníka ÚPSVaR pojednávaniami v súdnom registri P za rok 2020

Kraj	Nápad v P registri / počet zamestnancov	Počet pojednávanií/počet zamestnancov ÚPSVaR/počet pracovných dní (250)	Počet pojednávanií/počet zamestnancov ÚPSVaR/počet týždňov v roku	Úrad ustanovený za kolízneho opatrovníka podľa § 31 ZoR (počet detí)/počet zamestnancov ÚPSVaR
BB	38,43	0,09	0,45	74,96
BA	49,94	0,11	0,51	102,56
KE	34,21	0,09	0,43	83,91
NR	31,80	0,10	0,50	81,44
PO	31,66	0,09	0,42	66,46
TN	35,58	0,11	0,51	61,06
TT	44,53	0,11	0,54	73,77
ZA	32,51	0,08	0,38	60,09
Priemer za SR	37,33	0,10	0,47	75,53

Spracované: Analytické centrum MS SR

Dátová príloha k dokumentu na [hypertextovom odkaze](#).